

Alexandru Păunescu, *Ripiceni-Izvor. Paleolitic și mezolitic. Studiu monografic*, București, Editura Academiei Române, 1993, 228 p. + 108 fig. incluse în text

Patrimoniul documentar al cercetării paleoliticului din România s-a îmbogățit prin apariția monografiei arheologice a stațiunii de la Ripiceni-Izvor, care aparține lui Al. Păunescu, cunoscut specialist al acestei epoci la noi în țară și bun cunoscător al instrumentarului litic preistoric.

După ce în *Introducere* (pp. 9-10) face referiri generale la cercetarea acestui sit arheologic și la modul de întocmire al lucrării, în capitolul dedicat *Istoricului cercetărilor* (pp. 11-12) autorul trece în revistă succint cele mai importante momente ale săpării și studierii acestui monument, legate de numele lui N.N. Moroșanu în perioada interbelică și, mai ales, de cel al semnatarului acestei monografii, în perioada postbelică.

În cel de-al doilea capitol, intitulat *Concepția de săpătură* (pp. 13-16), Al. Păunescu arată că între anii 1961 și 1981 au fost cercetate trei suprafețe (I-III), însumând aproape 4000 m². Tot aici autorul ne oferă importante detalii asupra modului în care se realizează o săpătură arheologică specială cum este cea a siturilor paleolitice.

Interesant și important în același timp, este capitolul al treilea *Considerații de ordin fizico-geografic, geomorfologic, litologic, paleopedologic, mineralogic, precum și unele observații asupra faunei malacologice și a florei privind așezarea paleolitică de la Ripiceni-Izvor* (pp. 17-22), în care autorul, folosind unele date furnizate de cercetările interdisciplinare efectuate în această stațiune, reconstituie cadrul natural de evoluție al comunităților umane, care au viețuit aici, pe niveluri de locuire.

În continuare, "având în vedere, îndeosebi grosimea sedimentelor și bogăția resturilor de cultură materială" (p. 23), Al. Păunescu reușește, în capitolul al patrulea *Succesiunea stratigrafică, întinderea și conținutul depunerilor de locuire* (pp. 23-25), să rezolve dificila problemă a stabilirii stratigrafiei acestei stațiuni, cu o deosebită continuitate, compusă din nu mai puțin zece niveluri postpaleolitice, un orizont epipaleolitic și cincisprezece straturi paleolitice, definind cea mai importantă așezare aparținând vârstei pietrei cioplite cunoscută la noi până în prezent și asemănătoare, în mare măsură, cu descoperirile din zona Nistrului mijlociu, în special de la Moldova¹.

Trecând la prezentarea materialului arheologic, Al. Păunescu prezintă cele mai vechi urme de viață umană identificate la Ripiceni-Izvor, în capitolul al cincilea *Cele mai vechi dovezi de locuire* (pp. 26-30), demonstrându-ne că, deși acestea se află într-o poziție secundară, datează dintr-un orizont cultural

premusterian.

Un spațiu însemnat în economia lucrării a fost acordat capitolului al șaselea referitor la *Paleoliticul mijlociu: locuirile musteriene* (pp. 31-130), atestat prin șase niveluri arheologice. Deosebit de sistematic, autorul ne prezintă descoperirile musteriene pe niveluri, detaliind, pentru fiecare în parte, datele despre complexele de locuire, resturile faunistice, atelierele de cioplire a silexului și cele legate de rezultatele analizei minuțioase a industriei litice (tehnică de debitaj, dimensiuni, materie primă, tipologie, tipuri de retușe, studiu descriptiv, încadrare culturală). Deosebit de utile pentru înțelegerea dispunerii în spațiu a complexelor de locuire și a celorlalte vestigii sunt planurile de situații a fiecărei suprafețe cercetate, pe niveluri arheologice, detaliile de plan care prezintă complexele de locuire (adăposturi-paravane de vânt) și încercările de reconstituire ale acestora. Studiul industriei litice este însoțit de liste tipologice, tabele cu caracteristicile tehnice, diagrame cumulative și de planșe cu deosebite calități grafice.

Pe baza aceluiași criterii sunt analizate în capitolul al șaptelea *Paleoliticul superior: tehnocomplexele aurignaciene* (pp. 131-152) vestigiile arheologice provenind din cele patru niveluri aurignaciene, iar în capitolul al optulea *Paleoliticul superior: locuirile gravetiene* (pp. 153-171) materialele aparținând celei de a doua culturi materiale din această perioadă, provenind din alte patru niveluri. În capitolul al nouălea *Mezoliticul: locuirea tardenoasiană* (pp. 172-178), Al. Păunescu ne prezintă descoperirile provenind din nivelul epipaleolitic târziu de la Ripiceni-Izvor, care încheie practic locuirea preistorică de aici.

Materia primă folosită de comunitățile preistorice pentru confecționarea instrumentarului litic, elementele de paleoclimat și faună, precum și datele C₁₄ obținute pentru această așezare, sunt redată în capitolul al zecelea *Unele considerații privind materia primă, paleoclimatul și fauna din locuirile paleolitice de la Ripiceni-Izvor, precum și câteva observații referitoare la cronologia absolută pe baza datelor de radiocarbon cunoscute* (pp. 179-186).

Toate informațiile și observațiile făcute în capitolele precedente sunt asamblate de autor în concluziile de ordin istoric, cuprinse în capitolul al unsprezecelea *Importanța așezării Ripiceni-Izvor în cunoașterea paleoliticului de pe teritoriul carpato-dunărean și locul ei în contextul paleoliticului est și est-central european* (pp. 187-210). Astfel, pe baza documentației existente, Al. Păunescu arată că descoperirile de la Ripiceni-Izvor, alături de cele din zona Nistrului Mijlociu, au o importanță deosebită în reliefașul trăsăturilor paleoliticului și epipaleoliticului de la răsărit de Carpați, îmbinând tradițiile locale cu cele primite din regiunile nord-pontice și ale Europei est-centrale.

În *Încheiere* (pp. 211-216) autorul se referă pe scurt la modul de viață al paleantropilor și neantropilor care au locuit în așezarea de la Ripiceni-Izvor, arătând formele de habitat folosite de aceștia, ocupațiile practicate, între care vânătoarea, culesul și confecționarea utilajului litic au contribuit, în chip decisiv, la supraviețuirea lor.

Rezumatul (pp. 217-220) și legenda figurilor (pp. 221-225), traduse în limba franceză, încheie o lucrare deosebit de necesară pentru studierea paleoliticului și epipaleoliticului din spațiul carpato-danubiano-pontic, care, indiferent de poziția unora sau altora dintre specialiști², are atutul valorificării sistematice a unui uriaș material arheologic și al inserării acestuia în cadrul descoperirilor similare din Europa. Astfel, monografia arheologică a descoperirilor paleolitice și epipaleolitice de la Ripiceni-Izvor devine un însemnat reper al cercetărilor preistorice efectuate în ultimul timp.

NOTE

1. V.N. Gladilin, *Rannji paleolitlin*, în vol. *Arheologhija Ukrainskoj SSR*, Naukovo Dumka, Kiev, 1985, pp. 42-46; N.K. Anisiutkina, *La chronologie du mousterien de la zone du Dniestr*, în vol. *Le paléolithique et le néolithique de la Roumanie en contexte européen*, BAI, IV, Iași, 1991, pp. 52-55; I. Borzic, *Paleoliticul și mezoliticul în spațiul dintre Nistru și Prut*, în "Thraco-Dacica", XV, 1-2, 1994, pp. 19-40.

2. M. Cârciumar, *Recenzie*, Al. Păunescu, *Ripiceni-Izvor. Paleolitic și mezolitic. Studiu monografic*, București, Ed. Academiei Române, 1993, 228 p., în "Préhistoire européenne", 7 iulie 1995, pp. 267-274.

Dumitru D.Boghian